

PREKRŠAJI PROTIV JAVNOG REDA I MIRA I PRAVO NA SLOBODU KRETANJA U PREKRŠAJNOM ZAKONODAVSTVU REPUBLIKE SRBIJE

Izvorni naučni članak

DOI	COBISS.RS-ID	UDK
10.7251/APDN2301046J	138315009	351.75:347.7(497.11)

Dr Mladen JELIČIĆ*

* Naučni saradnik, sudija Prekršajnog suda u Šapcu, e-mail: mladen.jelicic.kaishin@gmail.com

Apstrakt: Autor u radu analizira pravo na slobodu kretanja kao osnovno ljudsko pravo i prekršaje protiv javnog reda i mira kojima se ovo pravo povređuje ili ugrožava. Ukazano je na konstitutivne elemente prava na slobodu kretanja po pozitivnim propisima Republike Srbije i relevantnim međunarodnim dokumentima. Predmet interesovanja autora su prekršaji iz Zakona o javnom redu i miru čijim izvršenjem se ometa kretanje građana na javnom mjestu. S tim u vezi, autor posebnu pažnju posvećuje analizi bića pojedinih prekršaja protiv javnog reda i mira dovodeći ih u vezu sa ograničavanjem prava na slobodu kretanja. Na kraju, autor daje prijedloge koji mogu doprinijeti da prekršajnoppravna zaštita prava na slobodu kretanja u Republici Srbiji bude efikasnija.

Ključne riječi: sloboda kretanja, prekršaji, javni red i mir, javno mjesto.

Uvodna razmatranja

Ljudska prava su osnova ljudske egzistencije. Njihova identifikacija je glavni zadatak ljudske vrste već vijekovima. Definišu se kao prava i slobode za sve ljude koje im pripadaju jednostavno zato što su ljudi (Phillips, 2009: 15). Svako ima ljudska prava, a odgovornost za poštovanje i zaštitu ovih prava može se, u principu, proširiti preko političkih i društvenih granica (Beitz, 2009: 1). Gotovo je nemoguće osporiti činjenicu da je upravo pitanje ljudskih prava predstavljalo razlog oporavka međunarodnog pravnog poretka nakon drugog svjetskog rata (Jovanović i Krstić, 2009: 4), a glavni pokretač ere ljudskih prava bilo je usvajanje Povelje Ujedinjenih nacija 1945. godine, u kojoj se zaštita ljudskih prava predočava kao jedan od glavnih ciljeva te organizacije (Duzinac, 2009: 37). Borba za formalnim zakonskim priznavanjem, barem minimalnog broja osnovnih ljudskih prava i sloboda, razvijala se u dva odvojena pravca: na državnom nivou preko zakonske legislative i na međunarodnom nivou preko međunarodnih sporazuma. Ova dva pristupa su se konačno spojila, bilo kao rezultat intenzivnog rada na tome da se odredbe državnih zakona usaglase sa prihvaćenim međunarodnim standardima, ili jednostavno zbog činjenice podređenosti nacionalnih zakona međunarodnom pravu (Verzijl, 1958: 6).

Korpus ljudskih prava se razvijao kroz istoriju kako u nacionalnim tako i u međunarodnim okvirima. To je dovelo do interaktivnosti međunarodnih i nacionalnih pravnih akata koja regulišu pitanje ljudskih prava. Države su težile da inkorporiraju određene međunarodne standarde ljudskih prava u nacionalno zakonodavstvo, odnosno, da uredi svoje najviše pravne akte propisujući neposrednu primjenu zajemčenih prava.¹

¹ Ustav Republike Srbije („Službeni glasnik RS“, br. 98/06 i 115/21) u odredbi čl. 18 st. 2 propisuje: „Ustavom se jemče, i kao takva, neposredno se primjenjuju ljudska i manjinska prava zajemčena opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, potvrđenim međunarodnim ugovori-

Jedno od osnovnih ljudskih prava jeste pravo na slobodu kretanja. Ono je svoje mjesto našlo u najznačajnijim međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima i u Ustavu Republike Srbije. Zaštita ovog prava uređena je brojnim pravnim aktima, pri čemu primat imaju odredbe kaznenog zakonodavstva. Kazneno pravo propisuje sistem delikata, određuje pravila o odgovornosti i kažnjivosti i uređuje postupak izricanja i izvršenja sankcija prema učiniocima ovih kažnjivih djela (Jovašević, 2012: 9). Pravo na slobodu kretanja može biti povrijeđeno ili ugroženo vršenjem krivičnih djela (npr. protivpravno lišenje slobode iz čl. 132 Krivičnog zakonika, povreda slobode kretanja i nastanjivanja iz čl. 133 KZ, otmica iz čl. 134 KZ itd.) ili prekršaja. S obzirom da je prekršajno zakonodavstvo najzastupljeniji vid državne reakcije na protivpravna ponašanja, korisno je razmotriti odnos između pojedinih prekršaja iz Zakona o javnom redu i miru i prava na slobodu kretanja. Međutim, prije ove analize potrebno je ukazati na međunarodnu i nacionalnu regulativu prava na slobodu kretanja.

Sumarni osvrt na međunarodnu i nacionalnu regulativu prava na slobodu kretanja

Poslije drugog svjetskog rata fundamentalni tekstovi koji su se odnosili na ljudska prava bili su Univerzalna deklaracija Ujedinjenih nacija iz 1948. godine, poslije koje slijedi Evropska konvencija o ljudskim pravima iz 1950. godine sa nizom protokola koji su naknadno uslijedili (Villey, 1983: 9). Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima je usvojena i proglašena rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 217 (III) od 10.12.1948. godine. Poveljom UN je u čl. 13 regulisano pravo na slobodu kretanja, gdje je navedeno: „Svako ima pravo na slobodu kretanja i izbora stanovanja u granicama pojedine države. Svako ima pravo da napusti svaku zemlju, uključujući svoju vlastitu, i da se vrati u svoju zemlju.“ Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP)² potpisana je 4. 11. 1950. godine u Rimu, a nakon njene ratifikacije od strane svih zemalja članica Savjeta Evrope, stupila je na snagu 3. 9. 1953. godine. Evropska konvencija je prvi međunarodni instrument o ljudskim pravima koji teži zaštiti širokog kruga građanskih političkih prava, kako time što ima oblik ugovora koji pravno obavezuje visoke strane ugovornice, tako i time što uspostavlja sistem nadzora nad zaštitom prava na unutrašnjem planu (Gomien, 1996: 10). Protokol 4 uz EKLJP usvojen je u Strazburu 16.9.1963. godine, a čl. 2, st. 1-4 regulisana je sloboda kretanja, u širem obimu u odnosu na Povelju UN: „1. Svako ko se zakonito nalazi na teritoriji jedne

ma i zakonima. Zakonom se može propisati način ostvarivanja ovih prava samo ako je to Ustavom izričito predviđeno ili ako je to neophodno za ostvarenje pojedinog prava zbog njegove prirode, pri čemu zakon ni u kom slučaju ne smije da utiče na suštinu zajemčenog prava.“

² Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda – Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda sa dodatnim protokolima – „Službeni list SCG“ – Međunarodni ugovori, br. 9/03, 5/05 i 7/05 – ispravka i Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori, br. 12/10 i 10/15.

države ima, na toj teritoriji, pravo na slobodu kretanja i slobodu izbora boravišta. 2. Svako je slobodan da napusti bilo koju zemlju, uključujući i sopstvenu. 3. Nikakva ograničenja ne mogu se postaviti u odnosu na vršenje ovih prava sem onih koja su u skladu sa zakonom i koja su neophodna u demokratskom društvu u interesu državne ili javne bezbjednosti, radi očuvanja javnog poretka, za sprečavanje kriminala, za zaštitu zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih. 4. Prava iz stava 1 mogu se, takođe, u izvjesnim oblastima podvrgnuti ograničenjima koja su uvedena u skladu sa zakonom i opravdana javnim interesom u demokratskom društvu.“ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima³ na gotovo identičan način kao i EKLJP reguliše ovo pravo u čl. 12. Naposljetku, Ustav Republike Srbije u čl. 39 reguliše pravo na slobodu kretanja propisujući: „Svako ima pravo da se slobodno kreće i nastanjuje u Republici Srbiji, da je napusti i da se u nju vrati. Sloboda kretanja i nastanjanja i pravo da se napusti Republika Srbija mogu se ograničiti zakonom, ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka, zaštite javnog reda i mira, sprečavanja širenja zaraznih bolesti ili odbrane Republike Srbije. Ulazak stranaca u Republiku Srbiju i boravak u njoj uređuje se zakonom. Stranac može biti protjeran samo na osnovu odluke nadležnog organa, u zakonom predviđenom postupku i ako mu je obezbijeđeno pravo žalbe i to samo tamo gdje mu ne prijete progon zbog njegove rase, pola, vjere, nacionalne pripadnosti, državljanstva, pripadnosti određenoj društvenoj grupi, političkog mišljenja ili gdje mu ne prijete ozbiljno kršenje prava zajemčenih ovim ustavom“.

Osnovne karakteristike prekršaja protiv javnog reda i mira

Prekršaji protiv javnog reda i mira jesu protivpravna djela kojima se na javnom mjestu ugrožava ili narušava javni red i mir, stvara uznemirenje ili ugrožava sigurnost građana, ometa kretanje građana na javnim mjestima ili ostvarivanje njihovih prava i sloboda, vrijeđa moral, ugrožava opšta sigurnost imovine, vrijeđaju ili ometaju službena lica ili se na drugi način narušava javni red i mir.⁴ Iz navedene zakonske definicije proizilazi da je jedan od zaštitnih objekata prekršaja protiv javnog reda i mira sloboda kretanja. Zaštitni objekt ukazuje na objekte, tačnije na vrijednosti koji se prekršajima kao kažnjivim djelima štite, dok se objekt radnje odnosi na objekte i predmete ne kojima se konkretni prekršaj vrši, a zato se naziva i predmetom prekršaja (Ćorović, 2021: 53). Zakonodavac koristi jezičku konstrukciju „ometanje kretanje građana na javnim mjestima“ čime je nedvosmisleno ukazano na značaj prava na slobodu kretanja i potrebu da se ono zaštiti.

Javni red i mir jeste usklađeno stanje međusobnih odnosa građana nastalo njihovim ponašanjem na javnom mjestu i djelovanjem organa i organizacija u javnom životu radi obezbjeđenja jednakih uslova za ostvarivanje ljudskih i manjinskih

³ Usvojen i otvoren za potpisivanje i ratifikovanje ili pristupanje rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 2200A (XXI) od 16. decembra 1966 godine. Stupio na snagu 23. marta 1976. godine u skladu sa članom 49. „Službeni list SFRJ“, Međunarodni ugovori br. 7/1971.

⁴ Čl. 3, st.1, tač. 3 Zakona o javnom redu i miru.

prava i sloboda građana zajemčenih Ustavom.⁵ Važeći Zakon o javnom redu i miru, za razliku od prethodnog, predviđa da je javno mjesto neophodan uslov za postojanje prekršaja. U čl. 1 Zakona je istaknuto da se ovim zakonom uređuje javni red i mir na javnom mjestu, utvrđuju protivpravna djela protiv javnog reda i mira, kao i način prikupljanja dobrovoljnih priloga. U prethodnom zakonu prekršaj je bio izvršen ukoliko se radnjom nekog lica narušava javni red ili mir ili ugrožava bezbjednost ili spokojstvo građana i kao uslov prekršaja nije bilo propisano da je prekršaj obavezno izvršen na javnom mjestu jer osim narušenog javnog reda i mira, zaštitni objekt je bio i ugrožavanje spokojsstva ili bezbjednosti oštećenog lica bez obzira na postojanje elementa javnosti (Tukar, 2019: 13). Javno mjesto jeste prostor dostupan neodređenom broju lica čiji identitet nije uaprijed određen, pod istim uslovima ili bez posebnih uslova.⁶ Prostor dostupan neodređenom broju lica pod istim uslovima je prostor koji poseduje određene specifičnosti, npr. zatvoreni prostor kao što su različite dvorane, sportske hale ili otvoreni prostor – stadion, sportsko igralište na otvorenom i sl. S druge strane, prostor dostupan neodređenom broju lica bez posebnih uslova jeste prostor koji je dostupan svim građanima u opštem smislu, pa tu spadaju putevi, ulice, parkovi, ugostiteljski objekti itd. Zakonodavac je proširio mogućnost postojanja prekršaja na javnom mjestu i kada je radnja izvršena na mjestu koje se u smislu st. 1 tač. 2 navedenog člana ne smatra javnim mjestom, ako je to mjesto dostupno pogledu ili čujnosti sa javnog mjesta ili je posljedica nastupila na javnom mjestu. Dakle, pored nespornog postojanja prekršaja ukoliko je on učinjen na javnom mjestu, zakonodavac je predvidio još dvije situacije koje impliciraju postojanje prekršaja. S tim u vezi, osnovano se ukazuje da u slučaju kada je prekršaj izvršen na mjestu koje je dostupno pogledu ili čujnosti sa javnog mjesta (balkoni, dvorišta i sl.) element javnosti je sam po sebi utvrđen ukoliko iz podnietog zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i kasnije izvedenih dokaza nesporno proizilazi da je protivpravno ponašanje izvršeno na mjestu s kojeg je neko (lica na javnom mjestu) mogao da čuje ili da vidi protivpravno ponašanje. Ukoliko je prekršaj izvršen na mjestu koje nije javno, npr. u stanu ili kući, podnosilac zahtjeva je dužan da u zahtjevu navede da se svađa ili galama iz zatvorenog prostora ili stana čula napolju ili da su npr. prozori bili otvoreni pa se nasilje vidjelo s ulice, što znači da zahtjevom treba obuhvatiti i posljednicu koja je nastupila na javnom mjestu da bi okrivljeni mogao da bude oglašen odgovornim za prekršaje iz ovog zakona (Tukar, 2019: 26,27).

Prekršaji protiv javnog reda i mira i pravo na slobodu kretanja

Kada govorimo o povredi prava na slobodu kretanja, ovaj pojam koristimo u najširem smislu – on u sebi obuhvata radnju izvršenja prekršaja koja se može ispoljiti u povredi ili ugrožavanju (konkretna ili apstraktna opasnost) navedenog

⁵ Čl. 3, st.1, tač. 1 Zakona o javnom redu i miru.

⁶ Čl. 3, st.1, tač. 2 Zakona o javnom redu i miru.

zaštitnog objekta. U Zakonu o javnom redu i miru nije predviđen poseban prekršaj koji bi se isključivo odnosio na povredu prava na slobodu kretanja. To znači da pravo na slobodu kretanja u Zakonu o javnom redu i miru nije obuhvaćeno kao primarni zaštitni objekt, već samo kao sekundarni, jer više prekršaja propisanih ovim zakonom kao posljedicu mogu imati i ometanje kretanja građana. Iz citirane zakonske definicije pojma javni red proizilazi da ponašanje građana na javnom mjestu treba da dovede do usklađenih međusobnih odnosa koji treba da obezbijede jednake uslove za ostvarivanje ljudskih prava i sloboda zajemčenih Ustavom. S obzirom da Ustav jemči slobodu kretanja kao osnovno ljudsko pravo, svaka radnja kojom se ovo pravo povređuje ili ugrožava, a čija protivpravnost proizilazi iz odredaba Zakona o javnom redu i miru, predstavlja kazneni delikt.

Povreda prava na slobodu kretanja se može ispoljiti kroz usmjerenost radnje izvršenja prekršaja na povredu prava na slobodu kretanja (npr. kada se vrši nasilje prema drugom licu s ciljem da se ono spriječi da napusti određeno mjesto).⁷ U određenim slučajevima radnja izvršenja prekršaja, pored posljedice koja se ispoljava u povredi ili ugrožavanju primarno zaštićenog dobra, uzrokuje i povredu prava na slobodu kretanja (npr. ostavljanjem opasnih predmeta na zgradi ugrožava se sigurnost ali i ometa kretanje građana). Iz navedenog proizilazi da pravo na slobodu kretanja može biti povrijeđeno neposredno ili posredno, što zavisi od usmjerenosti radnje izvršenja prekršaja i okolnosti konkretnog slučaja.

Sloboda kretanja u opštem smislu predstavlja pravo svakog pojedinca da svojom voljom odlučuje o svom kretanju. Do narušavanja ovog prava može doći upotrebom fizičke prinude od strane učinioца prekršaja kojom se drugo lice sprečava da napusti određeno mjesto, primorava da ode na neko mjesto suprotno njegovoj volji ili mu se na drugi način ometa kretanje. Drugi način je upotreba psihičke prinude koja može izazvati isti efekat. U skladu s navedenim, izvršićemo analizu pojedinih prekršaja iz Zakona o javnom redu i miru ukazujući na moguće radnje izvršenja prekršaja kojima se ometa kretanje građana na javnom mjestu.

Čest prekršaj koji se pojavljuje u praksi prekršajnih sudova propisan je u čl. 9 i glasi: „Vrijeđanje, vršenje nasilja, prijetnja ili tuča“. S obzirom da tuča predstavlja protivpravni sukob dva ili više lica, a da se vrijeđanje odnosi na povredu časti ili ugleda drugog lica, navedeni prekršaji se najčešće ne odnose na povredu razmatranog prava. Međutim, vršenje nasilja i prijetnja mogu sadržati radnje usmjerene na povredu prava na slobodu kretanja.⁸ Po zakonskoj definiciji, vršenje nasilja jeste primjena fizičke ili druge sile na tijelu drugog lica, podobne da izazovu patnju ili bolove.⁹ Kada učinilac primijeni fizičku silu da bi spriječio drugo lice da napusti određeno javno mjesto (npr. prostorije ugostiteljskog objekta) ili

⁷ I u ovom primjeru primarni zaštitni objekt jeste javni red i mir a sekundarni pravo na slobodu kretanja!

⁸ Za navedene prekršaje predviđena je novčana kazna od 20 000,00 dinara do 100 000,00 dinara ili kazna zatvora od 10 do 30 dana. Ukoliko su prekršaji izvršeni u grupi od tri ili više lica, što predstavlja kvalifikatornu okolnost, propisana je kazna zatvora u trajanju od 30 do 60 dana.

⁹ Čl. 3, st. 1, tač. 9. Zakona o javnom redu i miru.

ga natjera da protiv svoje volje ode na neko mjesto, ovakvim radnjama izvršenja, pored narušavanja javnog reda i mira kao primarnog zaštitnog objekta, povređuje se i pravo na slobodu kretanja. Primjena fizičke sile može se ispoljiti kao hvatanje za odjeću ili dijelove tijela (ruku, vrat, kosu itd.), odgurivanje, postavljanje fizičke prepreke (npr. upotreba palice koja se oštećenom postavlja preko grudi čime se sprečava njegovo kretanje), zadavanje udarca itd.

Psihička prinuda se najčešće ispoljava kroz prijetnju koju učinilac upućuje oštećenom. Prijetnja je ugrožavanje sigurnosti drugog lica, stavljanjem u izgled da će se učiniti kakvo zlo, ili napasti na život ili tijelo tog ili njemu bliskog lica.¹⁰ Prijetnja mora biti stvarna, tj. objektivno moguća, ozbiljna i ostvariva. Svojom sadržinom, načinom na koji je iznesena i okolnostima pod kojima je data, prijetnja mora da bude podobna da kod onoga kome se prijeti izazove strah, nelagodnost i nespokojstvo i da mu na taj način ugrozi njegov osećaj sigurnosti (Đorđević, 2015: 103). Kada učinilac drugom licu uputi riječi da će ga istući ukoliko napusti mjesto na kojem se nalazi, ili ode na neko drugo mjesto u određeno vrijeme, time je ugrozio sigurnost tog lica i pravo na slobodu kretanja.

Pravo na slobodu kretanja može biti povrijeđeno i činjenjem prekršaja iz čl. 8 Zakona o javnom redu i miru koji predviđa da onaj ko nepristojnim, drskim ili bezobzirnim ponašanjem narušava javni red i mir ili ugrožava imovinu ili vrijeđa moral građana – kazniće se novčanom kaznom od 10 000,00 do 150 000,00 dinara ili radom u javnom interesu od 80 do 360 časova. Zakonodavac je propisao da nepristojno, drsko, bezobzirno ponašanje jeste ponašanje lica ili preduzimanje radnji na javnom mjestu, kojima se ugrožava sigurnost građana ili narušava javni red i mir, vrijeđa moral građana, uništava ili oštećuje imovina.¹¹ Izvršenjem ovog prekršaja, pored narušavanja javnog reda i mira, ugrožavanja imovine ili vrijeđanja morala građana, može se ometati kretanja građana (npr. lice koje uoči da učinilac ispoljava drsko ili bezobzirno ponašanje se ne usudi da dođe do mjesta koje je predstavljalo njegovo odredište, ili usljed straha izazvanog ponašanjem učinioca ne napusti lice mjesta, iako bi to želio). Do sličnih situacija može doći i usljed činenja prekršaja iz čl. 7 Zakona o javnom redu i miru (svađa, vika i buka), čl. 10 (ostavljanje opasnih predmeta), čl. 11 (ugrožavanje sigurnosti uređajima na daljinu) ili čl. 17 (paljenje pirotehničkih sredstava ili pucanje).

Svađa je verbalni sukob dva ili više lica, vika je verbalno izražavanje jakog intenziteta dok je buka neželjen ili štetan zvuk jakog intenziteta.¹² Iako se izvršenjem ovih prekršaja ugrožava javni red i mir ili stvara uznemirenje građana, posredno može doći i do ugrožavanja prava na slobodu kretanja. To bi bile situacije kada učinilac više na oštećenog, a u njegovom verbalnom izražavanju nema elemenata prijetnje (npr. izgovori riječi: „Ne pomjeraj se odatle!“), ili kada neko lice odustaje od odlaska na mjesto na koje se uputilo jer je primijetilo više lica koja se svađa-

10 Čl. 3, st. 1, tač. 10. Zakona o javnom redu i miru.

11 Čl. 3, st. 1, tač. 12 Zakona o javnom redu i miru.

12 Čl. 3, st. 1, tač. 4, 5 i 6 Zakona o javnom redu i miru.

ju. Već pomenuti prekršaj ostavljanje opasnih predmeta¹³ takođe je pogodan za povredu prava na slobodu kretanja. U ovom slučaju, radnja stavljanja odnosno držanja opasnog predmeta ili njegovog izbacivanja na ulicu, pored ugrožavanja sigurnosti građana ili mogućnosti nanošenja štete, može uzrokovati ometanje kretanja građana do čega dolazi usljed svojstva predmeta, mjesta na kom se nalazi i njegove opasnosti. Takva situacija postoji kada prolaznik izbjegava da se kreće određenom stranom ulice jer se opasan predmet (npr. saksija) nalazi na terasi i postoji očigledna opasnost da može pasti na ulicu. U doktrini se ukazuje da nije neophodno utvrđivati da li je npr. okačena saksija dovela konkretna lica u opasnost, dovoljno je utvrditi da je predmet bio podoban da nekog ugrozi ili da prouzrokuje štetu (Vuković, 2015: 41).

Ista situacija može nastati i prilikom izvršenja prekršaja iz čl. 11 Zakona o javnom redu i miru¹⁴ (ugrožavanje sigurnosti uređajima na daljinu). Ovaj prekršaj čini lice koje koristi uređaj kojim se upravlja na daljinu, a to mogu da budu lake letjelice tzv. „dronovi“ ili uređaji ili vozila koja se kreću po zemlji (Tukar, 2019:41). Prekršaj kojim se posredno ugrožava pravo na slobodu kretanja jeste i paljenje pirotehničkih sredstava ili pucanje, propisan u čl. 17 Zakona o javnom redu i miru. Ovaj prekršaj čini učinilac koji paljenjem pirotehničkih proizvoda ili pucanjem iz vatrenog ili drugog oružja ili imitacije oružja narušava javni red i mir ili ugrožava sigurnost građana. Radnja izvršenja ovog prekršaja, iako prevashodno usmjerena na narušavanje javnog reda i mira ili ugrožavanje sigurnosti građana, može dovesti do povrede prava na slobodu kretanja. To je posebno izraženo kod pucanja iz vatrenog oružja. Sasvim je osnovano očekivati da će se preduzimanjem ove radnje izvršenja ometati kretanje građana na javnom mjestu jer sama činjenica da se na javnom mjestu upotrebljava vatreno oružje dovoljna je da građane odvrati od namjere da se kreću ka mjestu na kojem se učinilac ovog prekršaja nalazi.

Zaključak

Zakon o javnom redu i miru ne propisuje konkretan prekršaj kojim se povređuje pravo na slobodu kretanja, iako se ovo pravo predviđa kao zaštitni objekt u definiciji prekršaja protiv javnog reda i mira. Svi analizirani prekršaji, u zavisnosti od usmjerenosti radnje izvršenja, mogu neposredno ili posredno dovesti do povrede prava na slobodu kretanja, kao sekundarnog zaštitnog objekta. S obzirom na značaj ovog prava bilo bi poželjno da se izmenama Zakona o javnom redu i miru propiše poseban prekršaj kojim bi se ovo pravo štitilo ili da se u postojećim ink-

13 „Ko stavi ili drži ispred zgrade ili ograde, odnosno na zgradi ili ogradi predmet ili uređaj koji može ugroziti sigurnost građana ili mu nanijeti štetu ili ko takve predmete izbaci na ulicu – kazniće se novčanom kaznom od 5 000,00 do 20 000,00 dinara ili radom u javnom interesu od 40 do 120 časova.“

14 „Ko korišćenjem uređaja kojima se upravlja na daljinu ugrozi sigurnost građana ili naruši javni red i mir – kazniće se novčanom kaznom od 50 000,00 do 150 000,00 dinara ili kaznom zatvora od 30 do 60 dana.“

riminacijama dodatno propiše kao zaštitni objekt. Pri tome, moralo bi se voditi računa da ne dođe do preklapanja sa krivičnopравnim inkriminacijama koje štite pravo na slobodu kretanja. U prilog navedenom stavu ide činjenica da prekršajni postupak uglavnom kraće traje od krivičnog, pa bi se vršenje ovakvih prekršaja efikasnije sankcionisalo. Na taj način bi pravo na slobodu kretanja dobilo konkretnu prekršajnopравnu zaštitu, što svakako zaslužuje.

Literatura

- Beitz R. C. (2009). *The Idea Of Human Rights*. Oxford: Oxford University Press.
- Ćorović, E. (2021). *Osnovi prekršajnog prava Crne Gore*. Podgorica: Fakultet pravnih nauka.
- Duzinac, K. (2009). *Ljudska prava i imperija*. Beograd. Službeni glasnik.
- Đorđević, Đ. (2015). *Prekršajno pravo sa osnovama privrednoprestupnog prava*. Beograd: Kriminalističko policijska akademija.
- Gomien, D. (1996). *Kratak vodič kroz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima*. Beograd: Beogradski centar za ljudska prava.
- Jovanović, M. A., Krstić, I. (2009). *Ljudska prava u XXI veku: između krize i novog početka*. Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, 4/2009.
- Jovašević, D. (2012). *Prekršajno pravo*. Niš: Sven.
- Phillips, D. A. (2009). *Human rights*. New York: Infobase Publishing.
- Verzijl, W. (1958). *Human rights in historical perspective*. Haarlem.
- Villey, M. (1983). *Le droit et les droits de l' homme*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Vuković, I. (2015). *Prekršajno pravo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.

Pravni propisi

- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima od 10.12.1948. godine.
- Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda – Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda sa dodatnim protokolima – „Službeni list SCG“, Međunarodni ugovori, br. 9/03, 5/05 i 7/05 – ispravka i „Službeni glasnik RS“, Međunarodni ugovori, br. 12/10 i 10/15.
- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, „Službeni list SFRJ“ – Međunarodni ugovori br. 7/1971.
- Ustav Republike Srbije, „Službeni glasnik RS“, br. 98/06 i 115/21.
- Zakon o prekršajima – ZOP, „Službeni glasnik RS“, br. 65/13, 13/16, 98/16, 91/19.
- Krivični zakonik – KZ, „Službeni glasnik RS“, br. 85/05, 88/05 – ispr., 107/05 – ispr., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 i 35/19.

MISDEMEANORS AGAINST PUBLIC ORDER AND PEACE AND THE RIGHT TO FREEDOM OF MOVEMENT IN MISDEMEANOR LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF SERBIA

PhD Mladen JELIČIĆ*

Abstract: The author analyzes the right to freedom of movement as a basic human right and misdemeanors against public order and peace which violate or endanger this right. The constitutive elements of the right to freedom of movement according to the positive regulations of the Republic of Serbia and relevant international documents were pointed out. The subject of the author's interest are misdemeanors of the Law on Public Order and Peace, the execution of which hinders the movement of citizens in a public place. In this regard, the author pays special attention to the analysis of the nature of certain misdemeanors against public order and peace, linking them to the restriction of the right to freedom of movement. Finally, the author gives suggestions that can contribute to the misdemeanor protection of the right to freedom of movement in the Republic of Serbia to be more effective.

Keywords: freedom of movement, misdemeanors, public order and peace, public place.

* Scientific Researcher, Judge of the Misdemeanor Court in Šabac, e-mail: mladen.jelicic.kai-shin@gmail.com